

Wyrok z dnia 11 marca 2009 r.

II UK 239/08

Nauczyciel urlopowany do pełnienia funkcji z wyboru w związku zawodowym na mocy art. 25 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.) może przejść na emeryturę na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.), jeżeli w chwili składania wniosku o to świadczenie nie był już zatrudniony jako nauczyciel ani też urlopowany, a po spełnieniu wymagań do świadczenia, podjął zatrudnienie na podstawie umowy o pracę.

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Romualda Spyt, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 11 marca 2009 r. sprawy z wniosku Ewy K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w L. o emeryturę, na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 6 lutego 2008 r. [...]

1. u c h y l i ł zaskarżony wyrok i oddalił apelację organu rentowego,
2. zasądził od strony pozwanej na rzecz wnioskodawcy kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 6 lutego 2008 r. [...] Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił, na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w L., wyrok Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy z dnia 19 kwietnia 2007 r. i oddalił odwołanie wnioskodawczynie Ewy K. od decyzji ZUS z dnia 29 stycznia 2007 r. w sprawie o emeryturę.

W świetle ustaleń faktycznych, decyzją z dnia 29 stycznia 2007 r. organ rentowy odmówił wnioskodawczynie prawa do emerytury nauczycielskiej, uznając że nie

spełniła ona warunków do otrzymania świadczenia, bowiem nie jest nauczycielem w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst; Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.); w chwili składania wniosku była zatrudniona w NSZZ „Solidarność” na stanowisku sekretarza zarządu regionu. Wnioskodawczyni Ewa K. (urodzona 16 stycznia 1953 r.) złożyła w dniu 17 marca 2006 r. wniosek o przyznanie jej prawa do emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela. Decyzją z dnia 5 czerwca 2006 r. organ rentowy odmówił wnioskodawczyni przyznania prawa do emerytury nauczycielskiej, gdyż pozostawała ona w stosunku pracy i nie wystąpiła z Otwartego Funduszu Emerytalnego. Następny wniosek o emeryturę nauczycielską został złożony przez wnioskodawczynię 6 lipca 2006 r. i również został rozpatrzony odmownie z uwagi na członkostwo w OFE. Po wystąpieniu z OFE, w dniu 7 lipca 2006 r., wnioskodawczyni złożyła ponowny wniosek, który również nie został uwzględniony. Zdaniem organu rentowego, wnioskodawczyni nie ma prawa do emerytury na podstawie ustawy Karta Nauczyciela, bowiem w chwili składania wniosku nie była nauczycielem w rozumieniu tej ustawy.

Poza sporem jest, że wnioskodawczyni wykazała 30-letni okres zatrudnienia, w tym 20-letni staż pracy nauczycielskiej. Zatrudniona była od dnia 16 kwietnia 1983 r. do dnia 5 kwietnia 1984 r. i od dnia 10 września 1984 r. do dnia 31 sierpnia 1985 r. w Szkole Podstawowej [...] w W. i od dnia 1 września 1985 r. w Gimnazjum [...] w L., w którym od dnia 1 maja 1992 r. była urlopowana na podstawie art. 25 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.). W tym czasie łączył ją stosunek pracy z NSZZ „Solidarność”. W dniu 29 czerwca 2006 r. wnioskodawczyni rozwiązała umowę o pracę z Gimnazjum w L. i NSZZ „Solidarność” w L., a z dniem 23 sierpnia 2006 r. wystąpiła z OFE „G.”. W dniu 3 lipca 2006 r. wnioskodawczyni została ponownie wybrana do Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność”, a następnie na funkcję sekretarza Zarządu na czas od dnia 7 lipca 2006 r. do końca czteroletniej kadencji. Wnioskodawczyni zawarła umowę o pracę od dnia 3 lipca 2006 r. do dnia 31 lipca 2010 r.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że w czasie składania wniosku oraz wydania decyzji art. 88 ustawy - Karta Nauczyciela stanowił, że nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, mogą przejść na wcześniejszą emeryturę. Prawo do emerytury, o której mowa w ust. 1, bez względu na wiek, mają także nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., którzy spełnili warunki do uzyskania emerytury

określone w ust. 1, w ciągu dziewięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, ze zm.) oraz nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego. Składając wnioski w dniu 17 marca 2006 r. i 6 lipca 2006 r. wnioskodawczynie nie spełniła wszystkich wymaganych ustawą warunków. W marcu 2006 r. pozostawała nadal w stosunku pracy i nadal była członkiem OFE, natomiast składając wniosek w dniu 17 marca 2006 r. nadal była członkiem OFE. Wprawdzie, w tym czasie, wnioskodawczynie nie pracowała jako nauczyciel, lecz na zasadzie art. 1 ust. 2 pkt 3 ustawie podlegają także, w zakresie określonym ustawą, nauczyciele urlopowani na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych. Przepis art. 91a ust. 3 Karty przyznaje nauczycielom urlopowanym na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych uprawnienia wynikające między innymi z art. 88 Karty Nauczyciela. Status nauczyciela urlopowanego na podstawie ustawy o związkach zawodowych wnioskodawczynie posiadała do dnia rozwiązania umowy o pracę z Gimnazjum [...] w L. (do dnia 29 czerwca 2006 r.). W ocenie Sądu Apelacyjnego, zawierając umowę o pracę w dniu 3 lipca 2006 r. z przewodniczącym Zarządu Regionu Z.M. NSZZ „Solidarność” wnioskodawczynie nie była nauczycielem urlopowanym na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, a zatem nie mogła skorzystać z uprawnień, o których mowa w art. 88 ust. 2a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela. Sąd drugiej instancji podkreślił, że wymienione w art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela przesłanki prawa do emerytury, jako regulacja szczególna, odbiegająca od systemu powszechnego, muszą być interpretowane w sposób ścisły, podobnie ścisła musi być wykładnia dotycząca statusu prawnego osoby ubiegającej się o emeryturę. Wymieniony przepis jednoznacznie wiąże możliwość uzyskania emerytury z posiadaniem przez osobę ubiegającą się o emeryturę statusu nauczyciela, wychowawcy lub innego pracownika pedagogicznego, którym ustawa daje prawo do skorzystania z tej możliwości. Wynika to z literalnego, jednoznacznego brzmienia przepisów art. 88, według którego emerytura nauczycielska przysługuje tylko nauczycielowi oraz art. 91a ustawy, który stanowi, że nauczycielom urlopowanym na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych przysługują między innymi uprawnienia z art. 88. W tym stanie rzeczy Sąd uznając, że wnioskodawczynie nie spełniła warunków do przyznania

emerytury na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela, zmienił zaskarżony wyrok i oddalił jej odwołanie.

Powyższy wyrok zaskarżył skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawczynie i zarzucając naruszenie prawa materialnego poprzez błędną interpretację - art. 88 ust. 1 i 2a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela i uznanie „że intencją ustawodawcy było przyznanie możliwości ubiegania się o wcześniejszą emeryturę tylko tym osobom, które w dacie złożenia wniosku pozostają nauczycielami w rozumieniu art. 3 Karty Nauczyciela (aktualnie zatrudnieni)”, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona. Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania (tak jak w rozpoznawanej sprawie) - bądź jeżeli taki zarzut okaże się niezasadny. Oznacza to w okolicznościach sprawy, że wnioskodawczynie wykazała 30-letni okres zatrudnienia, w tym 20-letni staż pracy nauczycielskiej, nie jest też wątpliwe, że w dniu 29 czerwca 2006 r. rozwiązała umowę o pracę z Gimnazjum w L., a z dniem 23 sierpnia 2006 r. wystąpiła z OFE „G.”. Z powyższego wstępnie wynika, że spełniła warunki dotyczące okresów zatrudnienia określone w art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela. Według tego przepisu nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, mogą - po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę. Jak wynika z przytoczonej treści przepisu, warunkiem nabycia uprawnienia do emerytury przewidzianej w Karcie Nauczyciela jest posiadanie statusu nauczyciela oraz wykazanie wymaganego okresu zatrudnienia, który w wypadku wnioskodawczynie powinien wynosić nie mniej niż 30 lat tzw. ogólnego zatrudnienia, w tym nie mniej niż 20 lat wykonywania pracy nauczycielskiej lub pracy na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych w jednostkach organizacyjnych określonych w tej Karcie. Tak więc, sam trzydziestoletni okres zatrudnienia w sytuacjach opisanych w tym przepisie

daje nauczycielowi możliwość przejścia na emeryturę. Skorzystanie jednak z tej możliwości wymaga - według art. 88 ust. 1 ustawy - złożenia przez nauczyciela wniosku o rozwiązanie stosunku pracy. Uprawnienia te przysługują również osobom zatrudnionym w związkach zawodowych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych, gdy są nauczycielami mianowanymi i gdy przeszły do pracy w takich jednostkach ze szkół lub innych placówek wymienionych w art. 1 pkt 1-5 Karty (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997 r. , II UKN 412/97, OSNAPiUS 1998 nr 21, poz. 636).

Wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego, nie można przyjąć, że warunkiem zastosowania omawianego przepisu jest wykonywanie przez osobę zainteresowaną pracy nauczyciela bezpośrednio przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę. Taki bowiem warunek nie wynika ani wprost z treści przepisu, ani też nie można go wyprowadzić z celu przepisu. Wniosek o istnieniu tego rodzaju warunku nie ma tym bardziej oparcia w systemie ubezpieczeń społecznych, który nie wyklucza możliwości nabycia uprawnień do świadczeń z różnych tytułów (np. emerytury lub renty), zmiany tytułu pobieranego świadczenia, czy też ustalenia uprawnień do świadczeń po upływie pewnego czasu od chwili ustania zatrudnienia. Przenosząc te uwagi na okoliczności rozpoznawanej sprawy, wypadnie zauważyć, że w toku postępowania nie było kwestionowane spełnienie przez wnioskodawczynię warunków dotyczących tzw. stażu emerytalnego, w tym pracy w szczególnym charakterze, a odmowa przyznania dochodzonego świadczenia była wynikiem bądź to pozostawania w stosunku pracy oraz niewystąpienia z OFE (wniosek z dnia 17 marca 2006 r.), bądź też niewystąpienia z OFE, (wniosek z 6 lipca 2006 r.), natomiast po spełnieniu tych warunków, odmowa przyznania świadczenia była spowodowana faktem zatrudnienia wnioskodawczynie na podstawie umowy o pracę na czas „zamknięty” w Zarządzie Regionu NSZZ „Solidarność” (wniosek z 7 lipca 2006 r.). Tak więc wydając decyzję (kolejną odmowną) z dnia 24 lipca 2006 r. organ rentowy , odniósł się jedynie do wniosku z dnia 6 lipca, pomijając że w tym dniu wnioskodawczynie spełniała wszystkie wymagane warunki. Wydaje się więc, że uprawnienia wnioskodawczynie do świadczenia nie byłyby kwestionowane gdyby umowę o pracę zawarła już po złożeniu wniosku o przyznanie świadczenia.

W ocenie Sądu Najwyższego, fakt że status nauczyciela urlopowanego na podstawie ustawy o związkach zawodowych wnioskodawczynie posiadała do dnia rozwiązania umowy o pracę z Gimnazjum [...] w L. (do dnia 29 czerwca 2006 r.), a

występując z kolejnym wnioskiem o emeryturę była pracownikiem (od dnia 3 lipca 2006 r.), nie może być uznany za przeszkodę w przyznaniu świadczenia, biorąc pod uwagę przedstawioną sekwencję zdarzeń. Innymi słowy, nauczyciel urlopowany do pełnienia funkcji z wyboru w związku zawodowym, legitymujący się trzydziestoletnim stażem pracy, w tym dwudziestoletnim stażem nauczycielskim, nie traci uprawnień do przejścia na emeryturę na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, jeżeli w chwili składania wniosku o świadczenie nie jest już zatrudniony jako nauczyciel, ani też urlopowany, a po spełnieniu wymagań podjął zatrudnienie na podstawie umowy o pracę.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w sentencji po myśli art. 398¹⁶ k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., biorąc pod uwagę taryfowe wynagrodzenie pełnomocnika wnioskodawczynie w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym - § 12 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...) (Dz.U. Nr 163, poz.1349 ze zm.).

=====